

Statusgjennomgang av Energi og klimaplan 2010-2014 Hå kommune

Januar/februar 2013

TITTEL						
Statusgjennomgang av Energi og klimaplan 2010-2014 Hå kommune						
OPPDRAAGSGIVER(E)				RÅDGIVER		
Hå kommune				 Rejlers Consulting AS Besøksadresse: Kjøita 18, Kristiansand Postadresse: Postboks 603 Lundsiden 4606 Kristiansand S Norge Telefon: (+47) 38 60 70 00 Telefax: (+47) 38 60 72 84 www.rejlersconsulting.no		
OPPDRAAGSGIVERS KONTAKTPERSON				PROSJEKTLEDER		
Ole Vikse				Gunn Spikkeland Hansen		
Prosjektnummer:				FORFATTER(E)		
				Gunn Spikkeland Hansen		
Dato	Revisjon	Ant. sider	Ant. vedlegg	Gradering	Fagkontrollert	Godkjent
14.2.2013		12, inkl vedlegg	3	Åpen	Arild Olsbu 14.2.2013	Arild Olsbu 14.2.2013
Referanse						
Rejlers Consulting, 2013. Statusgjennomgang av Energi og klimaplan 2010-2014 Hå kommune						
Sammendrag						
Hå kommune utarbeidet i 2010 en energi- og klimaplan. Denne gjennomgangen viser utviklingstrender i energibruk og klimagassutslipp siden planen ble vedtatt, samt en vurdering av i hvilken grad mål er oppnådd og tiltak er gjennomført, halvveis i planperioden. Mange av tiltakene er gjennomført eller arbeides godt med. Planen er i stor grad fulgt opp i økonomiplanen, men det har manglet personalressurser til å ivareta holdningsskapende arbeid og energieffektivisering i egne bygg. Det er også for dårlige rammevilkår til å realisere tiltak innen landbruk.						

Innhold

Innhold	3
Bakgrunn	4
Hovedfunn	5
Viktigste forbedringsområder	6
Konklusjon	6
Vedlegg 1 - Gjennomgang av planlagte tiltak.....	7
Kommunal saksbehandling	7
Klimagassutslipp i landbruket.....	7
Produksjon av fornybar energi.....	8
Kommunale bygg og anlegg	8
Holdningsskapende arbeid	9
Reduksjon av energiforbruk og klimagassutslipp.....	9
Klimagassutslipp i Hå kommune	10
Vedlegg 2 - Status måloppnåelse	11
Vedlegg 3 - Forslag til omtale i kommuneplanen.....	12

Bakgrunn

Hå kommune utarbeidet i 2010 en energi- og klimaplan. Den hadde seks satsingsområder med målsettinger og tilhørende handlingsplan. I januar 2013, halvveis i planperioden, er det gjort en statusgjennomgang for å se på hva som er gjennomført og eventuelt om strategier må endres.

Det er gjennomført et arbeidsmøte med næringssjef, landbrukssjef, plansjef og konsulent fra Rejlers. Det er i tillegg innhentet informasjon fra andre nøkkelpersoner i administrasjonen.

Funnene presenteres her. Omtale av energi- og klimaplanen, i form av en tekstdel, hovedmålsetting og 3-5 strategier, legges inn i ny kommuneplan.

Utviklingstrekk

Prosessutslipp fra landbruket står for ca 65 % av klimagassutslippene, forbrenning av naturgass for ca 15 % og mobil forbrenning, det vil si transport og bruk av anleggsmaskiner, for ca 20 %¹. Det finnes ikke tilgjengelige tall for utslipp på kommunenivå siden 2009. Men utviklingen tyder på at utslippet fra landbruk er noe redusert, utslipp fra transport har økt noe og utslipp fra bruk av naturgass økt med ca 30 %². Statistikk viser at antall kjørte kilometer med personbil er økt med nærmere 5 % bare fra 2010 til 2011³. Endelige tall for energibruk i kommunale bygg for 2011 antyder en energieffektivisering på 2 % siden 2009².

Produksjon av fornybar energi har økt kraftig, med utbyggingen av Høg-Jæren Energipark der det forventes årlig vindkraftproduksjon på over 230 GWh. En utbygging av vindkraft i tråd med konsesjonsgitte planer vil gi en kraftproduksjon på nærmere 550 GWh i året, dvs. omtrent det dobbelte av forbruket i kommunen.

Fjernvarmeproduksjon er ikke økt, men dampproduksjon fra flis er nå på 30 GWh (2/3 utnyttet i industri)⁴. Spillvarme benyttes til en viss grad, men potensialet er større. Fjernvarmenett på Nærbø skal bygges ut ytterligere, til boliger og Bø skule, i 2015, og det vurderes om det skal bygges en lokal varmesentral for Stokkelandsmarka.

¹ Energi- og klimaplan for Hå kommune, 2010

² Lokal energiutredning 2012 for Hå kommune, 2013

³ Kostra/SSB, 2013

⁴ Solør Bioenergi AS, e-post desember 2012

Hovedfunn

Få av målene er nådd, men en god del av tiltakene er gjennomført eller arbeides godt med. Se kapitlet *Gjennomgang av planlagte tiltak* for komplett oversikt. Blant tiltakene kan nevnes:

- Gatelys – investeringer i utskiftning av armatur, samarbeid mellom kommune og e-verk
- Innført bruk av iPad for politikerne har ført til betydelig reduksjon i papirbruk, og transport
- Dialog med Jernbaneverket om togstopp på Kviamarka og Stokkelandsmarka og prosjekt dobbeltspor (hovedtiltak for å øke kollektivandelen)
- Vedtak om deltagelse i Miljøfyrtårn
- Miljøhensyn i innkjøp
- Mer miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel
- Parkeringsnorm som behandles januar 2013

De store tiltakene er i stor grad fulgt opp med bevilgninger gjennom økonomiplanen. I tillegg gjennomsyrrer redusert transportbehov areal- og transportplanleggingen, med arbeid for dobbeltspor og konsentrert bebyggelse i stasjonsbyene og Stokkelandsmarka.

Bruk av naturgass er i liten grad omtalt i energi- og klimaplanen fra 2010. Naturgass er en viktig ressurs for næringsutviklingen, samtidig som det er den største bidragsyteren til økte klimagassutslipp i kommunen. Disse hensynene må veies mot hverandre, og viktige tiltak for å ivareta begge hensyn er:

- Arbeid for innfasing av biogass i gassnettet
- Økt bruk av spillvarme
- Økt dampproduksjon fra flis

Disse tre tiltakene jobbes det allerede med fra kommunens side.

Viktigste forbedringsområder

- *Energibruk i egne bygg og anlegg.* Midler er bevilget og Enova-støtte innvilget, men det har manglet personalressurser for gjennomføring.
- *Holdningsskapende arbeid og tiltak som går ut på å oppfordre innbyggere, ansatte og næringsliv til adferdsendring.* Tiltakene er i liten grad gjennomført. Kommunen mangler en pådriver eller gjennomfører av denne type tiltak, og skal de realiseres, må det settes av personalressurser eller midler til innleie av en ressurs.
- *Landbruk.* Regjeringen har satt mål om at 30 % av husdyrgjødsel skal utnyttes til biogassproduksjon i 2020. Kommunen har hatt stor tro på, og jobbet mye for å realisere, et slikt anlegg på Grødaland. Det viser seg likevel at slike anlegg per i dag ikke er økonomisk forsvarlige. Kommunen avventer bedre rammevilkår før videre engasjement.

Konklusjon

Gjennomgangen som nå er gjort viser at arbeidet med gjennomføring av planen er godt i gang, og det er ikke identifisert områder som er spesielt mangelfullt dekket eller hvor det er behov for vesentlig kursendring. Enkelte tema ville nok imidlertid vært vektet og omtalt noe annerledes dersom man hadde revidert planen i dag. Spesielt gjelder dette forholdet til naturgass og fjernvarme, og tiltak av holdningsskapende art.

For å få gjennomført resterende tiltak, vil det være viktig å dedikere ressurser til arbeidet med energiovervåking og energieffektivisering i kommunale bygg, samt holdningsskapende arbeid både internt for ansatte og ut mot befolkningen.

Vedlegg 1 - Gjennomgang av planlagte tiltak

Nedenfor følger tabeller med tiltakene som ligger inne i Energi- og klimaplanen fra 2010. Det er kun lagt til to kolonner; en for *Status 2012* og en for *Kommentar*.

Kommunal saksbehandling

Målgruppe	Tiltak	Hva skal til for at tiltakene blir realisert?	Kostnad	Tidsaspekt	Status 2012	Kommentar (hva er gjort, synlig effekt, planer osv)
All byggesaks-behandling	- Gi informasjon ved byggesaks-behandling. - Energivennlige løsninger skal vurderes for alle nybygg og utbyggingsområder - Sette krav til energiforsyning og energiforbruk i nybygg. - Legge til rette for vannbåren varme i bygg.	Utarbeide saksbehandlings-regler.	Lav	2010-2013	Påbegynt	Søknader blir behandlet etter teknisk forskrift til plan- og bygningsloven, med stadig strengere energikrav
	Planlegge slik at transportbehovet begrenses, likeså klimagassutslipp.	Utarbeide retningslinjer til kommuneplanen.	Egen-innsats	2011 -2013	Påbegynt	Blant annet satsing i stasjonsbyene og arbeid med togstopp Stokkelandsmarka

Klimagassutslipp i landbruket

Målgruppe	Tiltak	Hva skal til for at tiltakene blir realisert?	Kostnad	Tidsaspekt	Status 2012	Kommentar (hva er gjort, synlig effekt, planer osv)
Landbruk	Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel på minst 50 % av den fulldyrkede jorda.	Ny spredeteknologi. Statlig støtte	Middels	2011-2020	Påbegynt	Bøndene er interessert i dette tiltaket, og det vil bli utvidet i 2013 (men tilskuddene fra fylkesmannen vil bli redusert). Nytt tiltak: miljøavtaler mellom bøndene og staten
	Arbeide for at 50 % av husdyrgjødselen i kommunen blir benyttet til produksjon av biogass.	Pilotprosjekt og statlig støtte.	Høy	2011-2020	Ikke påbegynt	Vi venter på bedre støtteordninger.
Staten	Rammevilkår for biogassproduksjon.	Politisk vilje på sentralt hold.	Egeninnsats	2011	Ikke påbegynt	
Staten v/landbruks-departementet	Søke om støtte til pilotprosjekt biogass.	Samarbeid med næring.	Høy	2012	Ikke påbegynt	Ikke tilfredsstillende rammevilkår, så bygges uten bruk av gjødsel foreløpig.

Produksjon av fornybar energi

Målgruppe	Tiltak	Hva skal til for at tiltakene blir realisert?	Kostnad	Tidsaspekt	Status 2012	Kommentar (hva er gjort, synlig effekt, planer osv)
Politikere	Etablere et pilotanlegg for biogass i kommunen.	Statlige rammevilkår og tilskudd.	Høy	2015	Påbegynt	Ikke tilfredsstillende rammevilkår, så bygges uten bruk av gjødsel foreløpig.
Staten	Tilrettelegge for utbygging av vindparker.	Investeringsstilskudd og/eller grønne sertifikater.	Lav	2012	Utført	
Solør Bioenergi	Utvidelse av flisfyringsanlegg ved Grødaland.	Statlige rammevilkår og tilskudd. Samarbeid med Jæren Fjernvarme.	Høy	2015	Påbegynt	Ikke nok kapasitet til å dekke Kviamarka, samarbeid Solør og Jæren Fjernvarme pågår.

Kommunale bygg og anlegg

Kommunal virksomhet	Tiltak	Hva skal til for at tiltakene blir realisert?	Kostnad	Tidsaspekt	Status 2012	Kommentar (hva er gjort, synlig effekt, planer osv)
Drift av bygg og eiendom	Energianalyse av bygg som skiller seg negativt ut i normtallsanalysen.	Revidere vedlikeholdsplan.	Middels	2011-2013	Påbegynt	Gjennomført analyser for tre bygg. Tiltak ikke gjennomført.
	Automatisk oppfølging av energiforbruk i kommunale bygg.	Installere oppfølgingssystem.	Lav	2011-2013	Ikke påbegynt	
Nye bygg	Nye bygg med areal over 1000 m ² bør bygges som lavenergibygg, minimum klasse B.	Kommunale retningslinjer.	Middels	2011-	Påbegynt	Ivaretas i pågående og nye byggeprosjekter

Holdningsskapende arbeid

Kommunal virksomhet	Tiltak	Hva skal til for at tiltakene blir realisert?	Kostnad	Tidsaspekt	Status 2012	Kommentar (hva er gjort, synlig effekt, planer osv)
Ansatte i kommunen	Informasjon.	Lokal kursing.	Lav	2010-2011	Ikke påbegynt	
	Kurs.					
	Oppfordre ansatte til å komme med energisparingstips. Premiere de beste tipsene.	Lokal organisering.	Lav	2010-2011	Ikke påbegynt	
	Legge til rette for de som vil gå eller sykle til jobb.	Tilrettelegge garderober og sikker sykkelparkering.	Middels	2011-2014	Påbegynt	Reisevaneundersøkelse i 2012, følges opp
	Bli med i sykle-til-jobben-aksjonen.		Lav	Årlig	Utført	

Reduksjon av energiforbruk og klimagassutslipp

Kommunal virksomhet	Tiltak	Hva skal til for at tiltakene blir realisert?	Kostnad	Tidsaspekt	Status 2012	Kommentar (hva er gjort, synlig effekt, planer osv)
Alle	Vurdere miljøfyrtårnsertifisering av kommunale bygg.	Politisk vedtak.	Middels	2011-2020	Påbegynt	Vedtatt å leie inn sertifiser når virksomhet ønsker sertifisering (april 2012).
	Primært dobbeltsidig utskrift og svart/hvitt settes som standard på alle skrivere.	Gjennomgang av printere for å se hvordan det gjøres.	Lav	2011	Ikke påbegynt	Sannsynligvis ikke gjort
Innkjøp/økonomi	Innkjøpsrutiner som tar hensyn til miljøet.	Innkjøpsrutiner bør være spesifikke f.eks. i f.h.t.: -strømforbruk -kortreist		Kontinuerlig	Påbegynt	
	Anbud – vurdere krav om miljøsertifisering.	Rutiner for anbud.		2011-2013	Utført	
	Kjøre inn el-biler når disse er egnet og har tilfredsstillende pris og kvalitet.	Miljøvennlig innkjøpsprofil for kommunal bilpark.	Høy	2011-2013	Påbegynt	Det gjøres nå en gjennomgang for å vurdere el-biler opp mot andre småbiler for helse- og sosialsektoren.

Klimagassutslipp i Hå kommune

Målgruppe	Tiltak	Hva skal til for at tiltakene blir realisert?	Kostnad	Tidsaspekt	Status 2012	Kommentar (hva er gjort, synlig effekt, planer osv)
Innbyggere/bedrifter	Oppfordre til å fase ut oljekjeler	Informasjon	Middels	2011-2020	Ikke påbegynt	Ansees nå som lite aktuelt, pga lite forbruk og strengere regler.
Politikere Administ- rasjon	Fortsette utbygging av gang- og sykkelveg.	Finansiering. Planer med rekkefølgebestemmelse.	Høy	Kontinuerlig	Påbegynt	Ivaretas også i økonomiplan
	God transportplanlegging og arealplanlegging sett i forhold til sentrumsfunksjoner, skoler og arbeidsplasser.	Kommuneplan og områdeplan.	Drifts- midler	Kontinuerlig	Påbegynt	Grøntstrukturplan (gangveier).
	Tilrettelegging for økt kollektivtrafikk.	Parkeringsplasser ved jernbanestasjonene. Reguleringsiltak.	Investe- ringsmidler	Kontinuerlig	Påbegynt	Ikke behov for flere parkeringsplasser. Arbeides med dobbeltspor.
	Togstopp Kviamarka	Vedtak i Jernbaneverket	Lav	2012	Påbegynt	Usikkert om vil bli realisert.
	Togstopp Stokkelandsmarka	Vedtak i Jernbaneverket	Lav	2015	Påbegynt	Jobbes med.
	Legge til rette for el-bilbruk.	Ladestasjoner i tettstedene, primært ved jernbanestasjonene.	Lav	2011-2013	Ikke påbegynt	Bør inn i kommuneplan. Statistikken viser klart forbedringspotensial.
	Vurdere å begrense tilrettelegging av parkeringsplasser ved kommunale arbeidsplasser.	Kommunalt vedtak.	Lav	2011	Påbegynt	Ny parkeringsnorm behandles i 2013, men ingen streng innskjerping.
	Energisparende gatebelysning	Skifte ut 1000 gatelykter med energisparende lysarmatur.	Drifts- midler	2011-2015	Påbegynt	Jobbes med
Innbyggere	Redusere unødig bilbruk.	Aktiv parkeringspolitikk. Holdnings- skapende arbeid.	Lav	Kontinuerlig	Ikke påbegynt	Sannsynligvis ikke gjort
	Oppfordre til sykling.	Holdningsendring gjennom holdnings- skapende arbeid.	Lav	Kontinuerlig	Ikke påbegynt	Sannsynligvis ikke gjort
Skolene	Holdningsskapende arbeid.	Videreføre Regnmaker-programmet.	Lav	Kontinuerlig	Utført	Skolene er informert om opplegget, og det benyttes ved to skoler i allefall

Vedlegg 2 - Status måloppnåelse

Tekstboksene under viser målsettingene som ble satt i 2010, med fargekoder der **grønt** = langt på vei oppnådd, **oransje** = arbeides med, og **rødt** = ikke oppnådd.

Overordnede målsettinger

Kommunen skal på sikt etablere seg som en netto eksportør av fornybar energi basert på lokale ressurser.

Kommunen tar sin del av ansvaret for energieffektivisering og for å redusere egne klimagassutslipp.

Kommunen vil ta initiativ og være en pådriver for bedre rammebetingelser slik at landbruket i Hå kan videreutvikles i en klimavennlig og energieffektiv retning.

Kommunen vil være en pådriver for holdningsskapende arbeid.

Målsettinger - kommunen som samfunnsutvikler

Mål 1 – På kort sikt skal kommunen stabilisere det totale klimagassutslippet på dagens nivå. På lengre sikt skal utslippet reduseres i samsvar med nasjonale mål.

Mål 2 – Kommunen vil være en pådriver for at klimagassutslippet i landbruket skal reduseres – under forutsetning at staten bidrar med økonomiske virkemidler.

Mål 3 – Kommunen vil være en pådriver for å øke produksjonen av elektrisitet og varme fra lokale fornybare energiresurser med 500 GWh, hensyntatt andre interesser.

Mål 4 – Kommunens behandling av enkeltsaker som angår energi, klima og miljø skal vurderes ut fra klima- og energiplanens målsettinger og regionale og nasjonale planer. I tillegg skal kommunen benytte de muligheter lovverket gir for energieffektivisering og klimatilpasning innen byggesaks- og arealforvaltning.

Målsettinger - kommunen som egen virksomhet

Mål 1 – Effektivisere energiforbruket i kommunale bygg og anlegg med 10 % innen 2015.

Mål 2 – Øke bevisstheten hos ansatte vedrørende energisparing og klimagassutslipp.

Mål 3 – Redusere energiforbruket og klimagassutslippet i all kommunal virksomhet.

Vedlegg 3 - Forslag til omtale i kommuneplanen

Bærekraftig forvaltning av miljø- og naturressurser er et mål i kommuneplanen. I energi- og klimaplanen fokuserer Hå kommune på sin rolle som samfunnsutvikler i forhold til de utfordringene som klimabildet fremover viser. Prosessutslipp fra landbruket står for ca 65 % av klimagassutslippene, forbrenning av naturgass for ca 15 % og mobil forbrenning for ca 20 %.

For Rogaland har det vært et mål å utnytte gass som grunnlag for næringsutvikling. Dette har man lyktes med i Hå, der naturgassen har vært en viktig ressurs for den økte industriaktiviteten. Samtidig er bruk av naturgass den største bidragsyteren til økte klimagassutslipp i kommunen. Disse hensynene må veies opp mot hverandre, og kommunen er derfor engasjert i arbeid for økt bruk av spillvarme og dampproduksjon fra fornybare kilder, samt innfasing av biogass i gassnettet. Biogassproduksjon fra husdyrgjødsel vil samtidig redusere klimagassutslippene fra landbruket.

Kommunen er opptatt av å være foregangskommune med hensyn til effektiv drift. Klima- og energiplanen fokuserer på tiltak for å effektivisere energiforbruket og redusere klimagassutslipp knyttet til kommunal virksomhet. I planperioden er det flere store kommunale byggeprosjekter som skal realiseres, der energiklasse og valg av energiløsninger vil legge premisser for fremtidig effektiv drift.

I forhold til kommunens arbeid som samfunnsutvikler ønsker kommunen å fokusere på følgende områder: vindkraft, klimatiltak i jordbruket, fjernvarmeutvikling, nybygg og energimerking, holdningsskapende arbeid, arealbruk og transport. Som planmyndighet har kommunen gode muligheter, og stort ansvar, for å legge til rette for rasjonell utnyttelse av energi. Det innebærer blant annet å oppfordre til, eller kreve, bygging av energieffektive boliger, fornuftig bruk av eksisterende og eventuelt ny energiinfrastruktur, og utnyttelse av spillvarme og fornybare energikilder i større grad.

Areal- og transportplanlegging som fører til redusert transportbehov, økt kollektivandel og overgang til alternativt drivstoff vil bidra til å redusere klimagassutslippene.

Målsetting:

- Redusere klimagassutslipp gjennom rasjonell utnyttelse av energiresurser og infrastruktur

Strategier

- God areal- og transportplanlegging
- Effektivisere eget energiforbruk
- Legge til rette for gode energiløsninger for industri og bygninger
- Arbeide for bedre rammevilkår for biogassproduksjon